

Megátkozott nemzedék (ünnepi forgatókönyv)

Az alábbi irodalmi összeállítás 1989. október 23-án, a mátészalkai művelődési központ színháztermében hangzott el — az MDF városi szervezete által rendezett emlékműsor keretében.

Színpadi mozgás (szöveg)

*A függöny szétbúzásának pillanatában a színpad üres.
A báltérben nagy alakú nemzetiszíni zászló van kifeszítve, középen a címer helye kivágoa. Előtte — oltárszerű emelvényen — 15—20 gyertya.*

A függöny szétbúzásával egyidejűleg magnetofonról fölbangzik

Zene (világítás)

halványkék színpadi fény

a Pokolgép együttes: Megátkozott nemzedék című dalának első 3 strófája:

Szabadnak születünk: az utca nevelt.
Senki nem vigyázott ránk.
A betonházak között nem várnak csodák
— így lettünk mi megátkozott nemzedék!

Soha nem láthattál könnyet a szemünkben.
Ha volt is — észre sem vetted.
Ha féltünk, egymástól vártunk biztatást.
Így lettünk mi megátkozott nemzedék!

Szabadnak születünk, az utca nevelt..
Senki nem vigyázott ránk.
A betonházak között nem várnak csodák.
— így lettünk mi megátkozott nemzedék!

A szereplők a dal szöveges részének felhangzásakor (különböző pontokról és más-más időben elindulva) jelennek meg a színpadon. Megállnak a zászló előtt. Egyikeik meggyújtja a gyertyát. Valamennyien lehajítják fejüket: emlékeznek...

A szereplők a közönséggel szemben térdre ereszkednek — kivéve az első szövegmondót. (A szereplőket a továbbiakban számokkal jelölöm. Akik elmondták szövegüket, állva maradnak.)

A színpad elsötétül

Vangelis: A vadak ünnepe (részlet)

A zene a szöveg alatt lassan elmosódik.

1. Hová tűntél méh-zümmögésű gyermekkor
napfény
hullám-csobogás
mind megszőktetek
lepkék akik illatos rést hasítottak
a sugaras levegőbe
a szem is alig tudott utólélni benneteket
kövek akik nem ütöttek senkit
madarak akik nem szállottak hullák szemére
almák csorduló pirosa
éretlen egres fanyar zöldje
sár amely körülölelte a bokát és simogatta és csókolta
nyári utcák szállongó pora
hová tűntetek?

Fokozatosan erősödő sárga fény

2. végtelenné öregbiti a perceket
 órákat nappalokat éjjeleket a kín: itt élsz
 — hát élsz-e mondd —
 felsőbbrendű szögesdrótok között
 az őrtornyokból felsőbbrendű gépfegyverek
 vigyázzák lépteid
 és felsőbbrendű véredek vicсорítják rád inyüket
4. neved nincs
 tárgy vagy csupán
 karodon a leltári szám
 tárgy vagy
 csikos huzattal
 beszélni tudsz ugyan de nem tanácsos
 és nem tanácsos hallgatni sem
5. és nem tanácsos aludni és nem tanácsos virrasztani
 4. és nem tanácsos enni és nem tanácsos éhezni
 5. nem tanácsos robotolni nem tanácsos
 kibújni a munka alól
4. nem tanácsos betegnek lenni
 5. nem tanácsos egészségesnek lenni
 4. nem tanácsos járni
 5. nem tanácsos helyben ülni
 4. nem tanácsos megszökni
 nem tanácsos maradni
5. nem tanácsos túrni nem tanácsos lázadni
 4. nem tanácsos gondolkodni sirni nevetni
 5. nem tanácsos meglátni társad cafatokban lógó húsát
 4. nem tanácsos sajnálni akit élve eltemettek
 5. nem tanácsos sajnálni akit élve megégettek
 4. nem tanácsos részt venni
 5. nem tanácsos közömbösnek maradni
 4. nem tanácsos élni
 5. nem tanácsos meghalni

Vörös fény

6. Sínek hasitanak sivitva országok vérző húsába
 mint fába a fűrész
 vonító vonatok vonszolják vérző testemet
 vérző testünket
 országok vérző testén át
7. százötven senki akit vár a csattogó fogú ismeretlen
 százötven tikkadt torok
 százötven kiszáradt gyomor
 százötven örüllté borzolt idegrendszer
 százötven szomjas tüdő mely öklendezi a rab levegőt
 százötven elszalasztott hát
 amelyre sziszegve vár a korbács
 százötven eltompult tarkó
 amelynek kibányászták már az ólmot
 százötven fogoly féreg akit egy csizma eltapos
 százötven fogoly féreg
 és százezer
 és millió
 millió

(A szöveget ketten mondják, szakaszonként visszhangszerűen ismétlődnek a gondolatok.)

8. Mennyből az angyal, menj sietve
 Az üszkös, fagyott Budapestre,
 6. Menj sietve az üszkös fagyott Budapestre!
 8. Oda, ahol az orosz tankok
 Között hallgatnak a harangok.
 6. Ahol az orosz tankok között hallgatnak a harangok.

Halk zene (Vangelis) fokozatosan felerősödik
 15—20 s-ig csak zene,
 utána lehallkul, s a verset
 aláfesti
 kék szinpadí fény

8. Ahol nem csillog a karácsony,
Nincsen aranydió a fákon,
6. Nem csillog a karácsony, nincsen aranydió a fákon.
8. Nincs más, csak fagy, didergés, éhség.
6. Fagy, didergés, éhség.
8. Mondd el nekik úgy, hogy megértsék.
6. Mondd el, hogy megértsék!
8. Szólj hangosan az éjszakából:
6. Szólj hangosan az éjszakából!
8. Angyal, vigyél hirt a csodáról.
6. Vigyél hirt a csodáról!
8. Mondd el, mert ez a világ csodája:
6. Ez a világ csodája.
8. Egy szegény nép karácsonyfája
A csendes éjben égni kezdett —

- És sokan vetnek most keresztet.
6. Égni kezdett — és sokan vetnek most keresztet.
8. Földrészek népe nézi, nézi,
Egyik érti, másik nem érti.
6. Egyik érti, másik nem érti.
8. Fejük csóválják, sok ez soknak.
Imádkoznak vagy iszonyodnak.
6. Imádkoznak vagy iszonyodnak.
8. Mert más lóg a fán, nem cukorkák:
Népek Krisztusa, Magyarország.
6. Mert ez nagyon furcsa karácsony:
A magyar nép lóg most a fákon.

A zene ismét fokozatosan erősödik, majd néhány másodperc múlva teljesen lehallul.

9. Elrcjteznek a lélek.
Megfélemlített népek hallgatnak így,
s örült halottjaikkal a kutak.
Szájamba víz ömlik,
Arcomra moszat tapad.
Nincs szavam.
Hallgatok a fulladásig.
Fel se ismernéd puffadt arcomat.
Megfélemlített népek hallgatnak így,
s örült halottjaikkal a kutak.

*Zene: József Attila: Ker-
tész leszek c. verse, Koncz
Zsuzsa előadásában. (Rész-
let)*

A 10. számú versmondó kivételével mindenki feláll, két kört alakítanak térdelő társuk körül, s a két kör a zene ritmusára ellentétes irányú mozgást végez. A zene végén a külső kör szétnyílik, a belső kör tagjai pedig leguggolnak. A 10. versmondó feláll. ||: Ha már elpusztul a világ, legyen a sírjára virág. :||

10. A Mindenségből hiányzik egy csillag
— a Mindenségből hiányzik valami
A világból hiányzik a mi világunk
— a világból hiányzik valami
Az égboltról hiányzik egy sugár
— felőlünk hiányzik valami
A Földről hiányzik egy talpalatnyi föld
— talpunk alól hiányzik valami.
11. Kimondhatatlan üzenetek nemzedéken át:
különös, kemény szavak,
hangtalanok,
valakihez mindig hozzáütődnek,
s az indul szótlanul
kimondatlan szavakkal szavaiban.
Valaki mindig meghallja őket.

Aki nem érti
annak a szava is
néma marad.

12. Emeld fel fejedet büszke nép!
Viselted a világ szégyenét!
Emelkedj magasba kis haza,
te, az elnyomatás iszonya!
Emeld föl szivedet nemzetem:
Lángoljon a világegyetem!

*Fény: a színpad kívülágo-
sodik.*

10. Újra kell kezdeni mindent
— minden szót újra kimondani
Újra kezdeni minden művet és minden életet,
— kezünket mindenkinek újra odanyújtani.
Újra kezdeni mindent e világon:
megteremteni, ami nincs sehol,
de itt van mindnyájunkban mégis,
belőlünk sürgetve dalol
újra hinni, hogy eljön
valami, valamikor, valahol...

*Fokozatosan erősödő ba-
rangzúgás. A színpad las-
san elsötétül: csak a gyer-
tyák égneek.*

— Vége —

*

Az összeállításban szereplő szövegeket Szilágyi Domokos, Hervay Gizella, Márai Sándor, Jubász Ferenc és Váci Mibály írásaiból válogattam — esetenként (a színpadi kívánalmaknak megfelelően) csonkítottam, változtattam az eredeti szövegen.

DR. MAGASSY LÁSZLÓ

Szombathely

Pedagógiai program készítése az általános iskolában

Nagy horderejű változások indultak meg társadalmunkban. Ezek nemcsak igénylik, de sürgetik is az oktatás-nevelés megújítását, hatékonyabbá tételét. Jelentkeznek már erőteljesen a művelődési anyag kiválasztásának kérdései (tantervek, tankönyvek...), velük együtt szervezési, metodikai változtatások (csoportbontás, kísérletek, oktatási segédletek, differenciált nevelés-oktatás...), a centrális irányítási rendszer helyett, illetve oldódásával az iskolák és iskolatípusok önállósodása (alternatív tantervek és taneszközök, szaktanácsadás szakfelügyelet helyett...), vagyis a helyi nevelési rendszerek kialakulása és erősödése. Mindezek alapjául az Oktatási Törvény szolgál, egyelőre több lehetőséget biztosítva, mint amennyivel az iskolák élni tudnak.

Az iskola pedagógiai tevékenységét, így megújítását is befolyásolják:

az országos oktatási rendszer (iskolarendszer, uralkodó ideológiai, pedagógiai alapértékrend és az egységes nemzeti műveltséganyag) és

a helyi (tanulók, szülők, az iskolával érintkező társadalmi környezet) érdekek, amelyek az iskolával szemben mint helyi igények jelentkeznek, bár a közvetlen igények nem mindig azonosak a tanulók érdekeivel.

Tanítványaink érdekében — figyelembe véve az iskolarendszerben meghatározott helyzetünket (pl. körzeti, egyházi, képességfejlesztő, gyakorló- stb. iskola) — szükséges és lehetséges fokozatosan és tervszerűen bővíteni helyi oktatási-nevelési rendszerünket (délelőtti és délutáni pedagógiai munka, kötelező, fakultatíve kötelező és sza-